

Semantic primitives i ich konfiguracje w różnych językach

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Naturalny metajęzyk semantyczny
- 2 Wykorzystanie NMS

Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716) i idea rozkładania znaczeń

„Gdyby nie istniało nic zrozumiałego samo przez się, w ogóle nie byłibyśmy w stanie nic zrozumieć. To, co można zrozumieć poprzez coś innego, może być zrozumiałe tylko na tyle, na ile rozumiała jest ta druga rzecz i tak dalej. Możemy dlatego uznać, że coś zrozumieliśmy tylko wtedy, kiedy rozbiliśmy to na części zrozumiałe same przez się.”

Założenia Anny Wierzbickiej

1. Definiowanie jako rozbijanie znaczeń na elementy semantycznie niepodzielne.

2. Elementy używane do definiowania znaczeń słów jako niedefiniowalne i niearbitralne, uniwersalne.

3. Uniwersalna składnia znaczeń.

„Atomy myśli ludzkiej”

SEMANTIC PRIMITIVES, PRIMES

INDEFINIBILIA

UNIVERSALIA, UNIVERSALS

Semantic primitives – przykłady

- 'ja', 'ty'
- 'ktoś', 'coś'
- 'ludzie'
- 'myśleć'
- 'wiedzieć'
- 'mówić'
- 'dobry', 'zły'
- 'duży', 'mały'
- 'nie', 'móc', 'bardzo'
- 'kiedy', 'przed', 'po'
- 'gdzie', 'pod', 'nad'
- 'jeżeli', 'bo', '(taki) jak'
- ...

Wykorzystanie NMS

1. Eksplikacje znaczeń słów.
2. Eksplikacje intencji aktów i gatunków mowy.
3. Eksplikacje sensu tekstów.
4. Badania porównawcze języków świata.

Eksplikacja znaczenia słowa

grateful

Kiedy X myśli o Y-u, X czuje coś
czasami ludzie myślą coś takiego o kimś:
„ta osoba zrobiła dla mnie coś dobrego”
z tego powodu czują coś dobrego
(kiedy myślą o tej osobie)
X myśli coś takiego, jak to
z tego powodu X czuje coś takiego, jak to.

Eksplikacja znaczeń słów

ros. *svoboda*

- a. X może myśleć coś takiego:
- b. „jeżeli chcę coś robić, to mogę to robić”
- c. kiedy coś robię, nie muszę myśleć:
- d. „ktoś tego nie chce”
- e. dlatego X czuje coś dobrego

wolność

- a. każdy chce myśleć coś takiego:
- b. kiedy coś robię,
- c. robię to, bo chcę to robić
- d. nie dlatego, że ktoś mi mówi:
- e. „musisz to robić,
- f. bo ja chcę, żebyś to robił”
- g. to bardzo źle, jeżeli ludzie w jakimś miejscu nie mogą tak myśleć
- h. to bardzo dobrze, jeżeli ludzie w jakimś miejscu mogą tak myśleć

Eksplikacja aktu mowy

order

mówię: chcę, żebyś zrobił X

mówię to, bo chcę, żebyś to zrobił

myślę, że musisz to zrobić z tego powodu

myślę, że zrobisz to z tego powodu

Eksplikacja gatunku mowy

podanie

mówię: chcę, żeby stało mi się coś (X)

wiem: to nie może się stać, jeżeli nie powiesz, że chcesz, żeby to się stało

mówię to, bo chcę, żebyś powiedział, że chcesz, żeby to się stało
nie wiem, czy to zrobisz

wiem, że wielu ludzi mówi ci takie rzeczy

wiem, że nie musisz robić rzeczy, które ludzie chcą, żebyś robił

Eksplikacja sensu tekstu

Mt 13,44-46

- a. wielu ludzi myśli cały czas coś takiego: „chcę, żeby działy mi się dobre rzeczy”
- b. ci ludzie robią z tego powodu wiele rzeczy
- c. kiedy te rzeczy dzieją się tym ludziom, nie zawsze są one dobre dla tych ludzi
- d. istnieje jedna rzecz, która jest zawsze dobra dla wszystkich ludzi
- e. człowiek może żyć z Bogiem
- f. jeżeli człowiek żyje z Bogiem, to jest to zawsze dobre dla tego człowieka
- g. nic innego nie jest takie jak to
- h. wielu ludzi tego nie wie

Eksplikacja sensu tekstu cd.

- i. jeżeli ty będziesz to wiedział, nie będziesz myślał cały czas: „chcę, żeby działa mi się dobre rzeczy”
- j. będziesz myślał o Bogu
- k. będziesz chciał żyć z Bogiem
- l. będziesz wiedział, że możesz żyć z Bogiem
- m. będziesz czuł z tego powodu coś bardzo dobrego
- n. nie będziesz chciał niczego innego
- o. kiedy będziesz chciał żyć z Bogiem, będziesz robił wiele dobrych rzeczy z tego powodu
- p. wielu innych ludzi powie, że źle jest dla ciebie, żebyś robił te rzeczy
- r. ty będziesz wiedział, że to nie jest prawda,
- s. bo będziesz wiedział, że dobrze jest dla ciebie, żebyś żył z Bogiem
- t. będziesz wiedział, że nic innego nie jest takie jak to

Mt 13,44-46

„Królestwo niebieskie podobne jest do skarbu ukrytego w roli. Znalazł go pewien człowiek i ukrył ponownie. Z radości poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił tę rolę. Dalej, podobne jest królestwo niebieskie do kupca, poszukującego pięknych pereł. Gdy znalazł jedną drogocenną perłę, poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił ją.”

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:

CO TO JEST ZNACZENIE?

WSPÓLCZESNE KONCEPCJE ZNACZENIA I NAJWAŻNIEJSZE
TEORIE SEMANTYCZNE.

Zapraszam!